

Klacht tegen advertentie Monsanto “Roundup, de feiten”

In de Telegraaf van maandag 25 juni 2012 en de Volkskrant van diezelfde week is bijgaande advertentie geplaatst in opdracht van de firma Monsanto. We zijn van mening dat deze reclame misleidend is en daarmee in strijd met artikel 2, 5, 7 en met name 8 van de Reclamecode.

De reclame betreft het omstreden onkruidbestrijdingsmiddel Roundup, met als werkzame stof glyfosaat. De reclame reageert op enkele recente wetenschappelijke publicaties over de schadelijke werking van het middel. Daarbij worden stellingen gebracht die in strijd zijn met de waarheid en wordt voor de consument relevante informatie verzwegen. Onze klacht betreft de volgende aspecten:

1 De stelling in de advertentie “Het middel kent geen bodemwerking” is niet juist.

Vele onderzoeken tonen aan dat glyfosaat en haar afbraakproducten wel degelijk actief blijven en een schadelijk effect hebben. De stof heeft juist een grote bodemwerking en veel negatieve invloed op de ontwikkeling van schadelijke schimmels, het vermogen van de plant om mineralen op te nemen, het wortelstelsel van de plant en de ontwikkeling van de voor een gezonde bodem onmisbare aardwormen populatie.

* De tijd waarbinnen glyfosaat de helft van haar biologische activiteit verliest verschilt van drie tot 215 dagen, afhankelijk van de omstandigheden in de bodem.
- Viehweger G, Danneberg, H. Glyphosat und Amphibiensterben? Darstellung und Bewertung des Sachstandes. Sächsische Landesanstalt für Landwirtschaft. 2005. N/A
- Food and Agriculture Organization (FAO). Pesticide residues in food – 2005. Report of the Joint Meeting of the FAO Panel of Experts on Pesticide Residues in Food and the Environment and the WHO Core Assessment Group on Pesticide Residues. Geneva, Switzerland. 20–29 September 2005; FAO Plant Production and Protection Paper 183.
<http://bit.ly/oYcVwv>

* In water is deze ‘half-waardetijd’ 35–63 dagen.
87. Schuette J. Environmental fate of glyphosate. Sacramento, CA. Institution. Date 1998.
<http://www.cdpr.ca.gov/docs/empm/pubs/fatememo/glyphos.pdf>

* Glyfosaat bindt zich goed aan bodemdeeltjes. Dit is op zich al bodemwerking. Deze binding is echter niet volledig en ook niet permanent. De stof komt – net als het afbraakproduct AMPA toch in oppervlakte- en grondwater. Zie voor diverse rapporten op dit punt onder 2. een Nederlands rapport onder klacht 2 en voor ervaringen uit Denemarken het rapport Kjær J, Olsen P, Barlebo HC, et al. Monitoring results 1999–2003: The Danish Pesticide Leaching Assessment Programme. 2004.

* Glyfosaat werd aangetroffen in 60 tot 100% van de monsters genomen in lucht en regen gedurende het gewas groeiseizoen in het mid-westen van de VS, waar grote oppervlaktes zijn beplant met Roundup Ready GGO gewassen: Hang FC, Simcik MF, Capel PD. Occurrence and fate of the herbicide glyphosate and its degradate aminomethylphosphonic acid in the atmosphere. Environ Toxicol Chem. Mar 2011; 30(3): 548–555.

* Glyfosaat is giftig voor het bodemleven. Het remt de groei van aardwormen en jonge exemplaren werden niet aangetroffen.

“Earthworms kept in glyphosate-treated soil were classified as alive in all evaluations, but showed gradual and significant reduction in mean weight (50%) at all test concentrations. For 2,4-D, 100% mortality was observed in soil treated with 500 and 1,000 mg/kg. At 14 days, 30%-40% mortality levels were observed in all other concentrations. No cocoons or juveniles were found in soil treated with either herbicide. Glyphosate and 2,4-D demonstrated severe effects on the development and reproduction of Eisenia foetida in laboratory tests in the range

of test concentrations. (Effects of glyphosate and 2,4-D on earthworms (*Eisenia foetida*) in laboratory tests. [Correia FV](#), [Moreira JC](#). <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/20658223>)

* Glyfosaat beïnvloedt de microbiologie van de bodem. Diverse onderzoeken beschrijven hoe sporenelementen (oa mangaan) worden gebonden en niet beschikbaar zijn voor de plant. Het vermogen van sojaplanten om stikstof te fixeren wordt negatief beïnvloed. Onderzoeken beschrijven beschadigde en verkorte wortelsystemen.

Een hele lijst studies naar deze effecten is te vinden op

<http://responsibletechnology.org/gmo-dangers/dangers-to-the-environment/reference-plant-effects-of-glyphosate>

* Glyfosaat veroorzaakt of verergert bepaalde plantenziektes

De stof maakt de planten vatbaar voor ziektes. Een mogelijk mechanisme voor dit proces wordt beschreven in een studie over genetisch gemanipuleerde 'Roundup Ready' sojabonen (deze planten zijn door genetische manipulatie bestand gemaakt tegen roundup). De studie beschrijft hoe de hoeveelheid glyfosaat in de plant zich opbouwt en dan via de wortels wordt afgegeven aan de bodem. Daar stimuleert het de groei van bepaalde schimmels, met name fusarium. Deze schimmel laat planten verslappen en veroorzaakt het 'plotselinge dood syndroom' in sojaplanten. (Kremer RJ, Means, N.E., Kim, S. Glyphosate affects soybean root exudation and rhizosphere microorganisms. *Int J of Analytical Environmental Chemistry*. 2005; 85(15): 1165–1174).

Andere studies bevestigen de band tussen de toepassing van glyfosaat en de toenemende infectie met fusarium:

- Sanogo S, Yang XB, Scherm H. Effects of herbicides on *Fusarium solani* f. sp. *glycines* and development of sudden death syndrome in glyphosate-tolerant soybean. *Phytopathology*. Jan 2000; 90(1): 57-66.

- University of Missouri. MU researchers find fungi buildup in glyphosate-treated soybean field. 2000. http://www.biotech-info.net/fungi_buildup.html

- Kremer RJ, Means NE. Glyphosate and glyphosate-resistant crop interactions with rhizosphere microorganisms. *European Journal of Agronomy*. 2009; 31: 153–161.

- Fernandez MR, Zentner RP, Basnyat P, Gehl D, Selles F, Huber D. Glyphosate associations with cereal diseases caused by *Fusarium* spp. in the Canadian prairies. *Eur J Agron*. 2009; 31: 133–143.

- Johal GS, Huber, D.M. Glyphosate effects on diseases of plants. *Europ J Agronomy*. 2009; 31: 144–152.

Fusarium verdient bijzondere aandacht omdat deze schimmel niet alleen effect heeft op planten. Het produceert gifstoffen die kunnen doordringen tot de voedselketen en schade kunnen toebrengen aan mens en dier.

* Glyfosaat belemmert de opnamen van mineralen door planten

Glyfosaat bindt voor de plantengroei belangrijke mineralen als ijzer, mangaan, zink en borium. (Neumann G, Kohls S, Landsberg E, Stock-Oliveira Souza K, Yamada T, Romheld V. Relevance of glyphosate transfer to non-target plants via the rhizosphere. *Journal of Plant Diseases and Protection*. 2006; 20: 963–969).

* Glyfosaat remt de binding van stikstof uit de lucht

Met name planten uit de bonenfamilie vormen symbioses met bacteriën die in staat zijn stikstof uit de lucht te binden en zo opneembaar te maken voor planten. Onderzoek wijst uit dat glyfosaat doordringt in de wortelknolletjes waar deze binding plaatsvindt en de groei remt van de stikstofbindende bacteriën. Het remt de ontwikkeling van het wortelstelsel en verkleint de biomassa van de wortelknolletjes. (Reddy KN, Zablotowicz RM. Glyphosate-resistant soybean response to various salts of glyphosate and glyphosate accumulation in soybean nodules. *Weed Science* 2003;51:496–502. [http://www.bioone.org/doi/abs/10.1614/0043-1745\(2003\)051\[0496:GSRTVS\]2.0.CO;2](http://www.bioone.org/doi/abs/10.1614/0043-1745(2003)051[0496:GSRTVS]2.0.CO;2))

Veel studies over de schadelijke effecten van Glyfosaat en de misleidende claims zijn te vinden in het rapport GMO, Myths and Truths van Earth Open Source.
Zie <http://www.earthopensource.org/index.php/5-gm-crops-impacts-on-the-farm-and-environment/5-6-myth-roundup-is-a-benign-and-biodegradable-herbicide>
en <http://earthopensource.org/index.php/5-gm-crops-impacts-on-the-farm-and-environment/5-7-myth-roundup-is-a-benign-herbicide-that-makes-life-easier-for-farmers>

2 De stelling "Tot slot blijft glyfosaat niet achter in de bodem en is er geen sprake van doorspoeling naar het grondwater" is niet juist.

Glyfosaat bereikt wel degelijk het grondvlaktewater. Dat geldt ook voor het – eveneens giftige – afbraakproduct aminomethylfosfonzuur (AMPA). Zie bijvoorbeeld de studie 'Brede screening Bestrijdingsmiddelen' van Royal Haskoning in opdracht van de Projectgroep Brede Screening Bestrijdingsmiddelen, 27 oktober 2008, Definitief rapport.

"Hoofdstuk 5: Herkomst en trends in het grondwater

Probleemstoffen voor zowel het grondwater als oppervlaktewater

Er zijn vier stoffen die zowel in het oppervlaktewater als het grondwater regelmatig tot overschrijdingen van de normen leiden:

- simazin;
- diuron;
- bentazon;
- glyfosaat.

Uitgezonderd diuron gaat het hierbij om stoffen die vooral een probleemstof zijn in het grond- en oppervlaktewater vanwege drinkwaternormoverschrijdingen."
(pagina 38)

"Van de totaal 149 stoffen zijn er 21 boven de detectielimiet aangetoond. In 5 van de 14 grondwaterbeschermingsgebieden, en 6 van de 28 waarnemingspunten, zijn bestrijdingsmiddelen boven de drinkwaternorm (0,1 µg/l) aangetoond. Het betreft zes verschillende stoffen: glyfosaat, AMPA, 2,6-dichloorbenzamide (BAM), ethofumesaat, metoxuron en triasulfuron. Glyfosaat komt in de hoogste concentratie voor (0,615 µg/l in het grondwaterbeschermingsgebied van Nuland)."
(pag 40)

Broon: <http://www.brabant.nl/politiek-en-bestuur/provinciale-staten/vergaderstukken-en-besluiten-ps-en-commissies/agenda-en-vergaderstukken-statencommissies/historische-statencommissies/crm.aspx?qvi=30720>

Dus zowel glyfosaat als het afbraakproduct AMPA worden regelmatig aangetroffen in zowel oppervlakte als grondwater, nog wel boven de wettelijke norm.

Ook in andere landen is dit probleem bekend. Zie bijvoorbeeld de studies:

- "Determination of glyphosate in groundwater samples using an ultrasensitive immunoassay and confirmation by on-line solid-phase extraction followed by liquid chromatography coupled to tandem mass spectrometry" van het Institute of Environmental Assessment and Water Research (IDAEA-CSIC) in Barcelona.

- Kjær J, Olsen P, Barlebo HC, et al. Monitoring results 1999–2003: The Danish Pesticide Leaching Assessment Programme. 2004

Uit de samenvatting:

"Glyphosate was present above limit of quantification levels in 41% of the samples with concentrations as high as 2.5 µg/L and a mean concentration of 200 ng/L. Good agreement was obtained when comparing the results from IA and on-line SPE-LC-MS/MS analyses. In

addition, no false negatives were obtained by the use of the rapid IA. This is one of the few works related to the analysis of glyphosate in real groundwater samples and the presented data confirm that, although it has low mobility in soils, glyphosate is capable of reaching groundwater.”

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22101424>

* Roundup is erg giftig voor amfibien. Een studie in de natuurlijke omgeving toonde aan dat toepassing van roundup in de door de fabrikant aanbevolen dosis het einde betekende van twee soorten larven van amfibien (kikkervisjes) en tot bijna uitroeien van een derde soort. Relyea RA. The impact of insecticides and herbicides on the biodiversity and productivity of aquatic communities. *Ecological Applications*. 2005; 15(2): 618–627.
Verdere experimenten met lagere concentraties, ver onder het niveau dat in het veld wordt aangetroffen, veroorzaakte nog steeds sterfte van 40% van de amfibien.
Relyea RA, Schoeppner NM, Hoverman JT. Pesticides and amphibians: the importance of community context. *Ecological Applications*. 2005; 15: 1125–1134.

De conclusie op dit onderdeel is duidelijk: glyfosaat breekt niet (volledig) af in de bodem en dringt wel degelijk door in het grondwater (“is capable of reaching groundwater”). Daarmee is de stelling van Monsanto “Tot slot blijft glyfosaat niet achter in de bodem en is er geen sprake van doorspoeling naar het grondwater” aantoonbaar onjuist.

3 De stelling “Glyfosaat wordt wereldwijd succesvol toegepast en draagt bij aan een efficiënte landbouw en voedselproductie” is misleidend en onjuist.

De ontwikkeling van Roundup Resistente gewassen heeft wereldwijd geleid tot een enorme toename van het gebruik van Roundup en andere herbiciden. Dit betekent een enorme aanslag op mens, dier en milieu. Onkruiden ontwikkelen toenemend resistentie tegen Roundup. Reden voor Monsanto zelf om nieuwe genetisch gemanipuleerde gewassen te ontwikkelen die resistent zijn tegen andere bestrijdingsmiddelen.

De grootschalige verbouw van gewassen met inzet van zoveel gif draagt sterk bij aan bodem-, water- en luchtverontreiniging en schade aan menselijke gezondheid. Het gif komt vaak veel verder terecht dan alleen de sojavelden, en vernietigt daardoor natuurlijke begroeiing of gewassen van aangrenzende boeren. Dit komt op grote schaal voor en is in sterke tegenspraak met de claim van ‘succesvolle toepassing’ en ‘efficiënte landbouw en voedselproductie’.

4 De stellingen over het verband met de Ziekte van Parkinson zijn onjuist

Diverse studies wijzen op het neurotoxische effect van glyfosaat.

* Doktoren werkzaam in de gebieden in Argentinië waar op grote schaal Roundup Ready soja geteelt wordt beschrijven schadelijke invloed op (ontwikkeling van) hersenen en zenuwstelsel. Deze leiden tot ernstige geboortefwijkingen en verder tot leerproblemen bij kinderen en volwassenen die worden blootgesteld aan gewasbeschermingsmiddelen. (Vazquez MA, Nota C. Report from the 1st national meeting of physicians in the crop-sprayed towns. Cordoba, Argentina. Faculty of Medical Sciences, National University of Cordoba, Aug 27–28 2010).

* Een epidemiologische studie in Minnesota, USA, vond dat kinderen die zijn blootgesteld aan glyfosaat een grotere kans hebben op gedragsstoornissen die het gevolg zijn van afwijkende hersenactiviteit, zoals ADHD (attention deficit hyperactivity disorder). Garry VF, Harkins ME et al Birth defects, season of conception, and sex of children born to pesticide applicators living in the Red River Valley of Minnesota, USA. *Environ Health Perspect*. 2002; 110 Suppl 3: 441–449.

* Een klinische studie beschrijft hoe een man die zich per ongeluk met glyfosaat heeft bespoten Parkinson verschijnselen ontwikkelt. (Barbosa ER, Leiros da Costa MD et al Parkinsonism after glycine-derivate exposure. Movement Disorders. 2001; 16: 565–568).

Een in vitro studie beschrijft een mechanisme waardoor blootstelling aan glyfosaat kan leiden tot de ziekte van Parkinson. (Negga R, Rudd DA, Davis NS, et al Exposure to Mn/Zn ethylene-bis-dithiocarbamate and glyphosate pesticides leads to neurodegeneration in Caenorhabditis elegans. Neurotoxicology. Jun 2011; 32(3): 331-341).

5 De advertentie noemt een aantal zaken niet, en ook dat is misleidend

Dit is een reclame als deze waarin “De Feiten” van Roundup worden aangekondigd. De reclame rept niet over bijzonder verontrustende nieuwe studies over de schadelijke effecten van Roundup en glyfosaat. Niets wordt vermeld over toename de afgelopen jaren van toegestane residuen in gewassen, de sterke toenames van glyfosaatresistente onkruiden, de verontreiniging van het oppervlaktewater, en residuen van de stof die in het bloed van de mens zijn aangetroffen.

5.1 Vervuiling oppervlaktewater

Al vele jaren worden de normen voor glyfosaat en haar afbraakproduct AMPA in oppervlaktewater overschreden. Dit blijkt keer op keer uit publicaties van de drinkwaterbedrijven. Zie bijvoorbeeld het recente Jaarrapport 2011 Maas van RIWA Maas “In het totaal aantal overschrijdingen van onze streefwaarden van (mogelijk) drinkwaterrelevante stoffen is echter sinds 2009 een toename te zien, terwijl van 2007 tot 2009 eerst een lichte daling optrad. De toename in overschrijdingen van de DMRstreefwaarden werd vooral veroorzaakt door röntgencontrastmiddelen, enkele geneesmiddelen (carbamazepine, metoprolol, sotalol en ibuprofen), enkele industriële en consumentenproducten (EDTA, urotropine en fluoride), glyfosaat en AMPA.” Pagina 4.

Uit tabel 2 op pagina 9 blijkt dat de norm voor glyfosaat tot 6,5 maal en voor AMPA tot 18 maal wordt overschreven.

http://www.riwa-maas.org/uploads/tx_deriwa/Waterkwaliteitsverslag_2011.pdf

Recent werd dit probleem nog eens geaccentueerd door het onderzoeksbureau CLM in haar bericht “Chemievrije onkruidbestrijding beste keuze voor onze drinkwatervoorziening”. Daarin stelt zij: “Echter de belangrijkste reden van zorg over de emissie van glyfosaat, is onze drinkwatervoorziening. Glyfosaat is de stof die het vaakst de drinkwaternorm overschrijdt onder meer in het Maaswater waardoor dure, aanvullende zuivering nodig wordt.” (...) “De impact van chemische onkruidbestrijding is daarentegen verantwoordelijk voor zeker 25% van de knelpunten in de drinkwaterbereiding uit oppervlaktewater.”

<http://www.clm.nl/news/48/73/Chemievrije-onkruidbestrijding-beste-keuze-voor-onze-drinkwatervoorziening>

De reactie is gepubliceerd door **Schoon Water voor Brabant**, een stimuleringsproject van de Provincie Noord-Brabant, Brabant Water, Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO), Stichting Duinboeren, Waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta en Rivierenland. In het project werken 16 gemeenten aan chemievrij beheer van de verhardingen en het openbaar groen. Dit doen ze met het oog op de bescherming van grond- en oppervlaktewater. Zo blijft dit beschikbaar als bron voor ons drinkwater, nu en in de toekomst.

5.2 Sterke groei van het aantal onkruiden dat resistent is tegen glyfosaat

Door het grootschalige gebruik van glyfosaat zijn steeds meer onkruiden resistent geworden. In de VS is dit een groot probleem in de landbouw, maar ook in Nederland worden resistente onkruiden aangetroffen

De resistentie heeft eerst geleid tot hogere doseringen en vervolgens tot bijmenging van andere herbiciden. Monsanto zelf bereidt – samen met Dow – een nieuwe generatie GGO gewassen voor die niet alleen resistent zijn tegen glyfosaat, maar ook tegen het herbicide 2,4-D.

Deze problematiek is uitgebreid beschreven in een publicatie van Greenpeace:
<http://www.greenpeace.org/international/Global/international/publications/agriculture/2011/363%20-%20GlyphoReportDEF-LR.pdf>

5.3 Toename residuen in gewassen

Als gevolg van het veelvuldig gebruik van glyfosaat in de landbouw nemen de residuen in voedingsgewassen toe. Aanleiding voor Monsanto om herhaaldelijk te pleiten voor verhoging van de maximaal toegelaten hoeveelheid residu. Door de EU is dit al meerdere malen gehonoreerd.

([http://www.corporateeurope.org/sites/default/files/publications/Conflicts %20on the menu fi nal 0.pdf](http://www.corporateeurope.org/sites/default/files/publications/Conflicts%20on%20the%20menu%20fi%20nal%200.pdf) pagina 12).

5.4 Residuen in bloed van de mens

Niet alleen in gewassen worden residuen glyfosaat aangetroffen. Een recente Duitse studie toonde significante concentraties glyfosate aan in urinemonsters van stadsbewoners. Deze overtroffen vijf tot tien maal de maximaal toegelaten limiet in drinkwater. De onderzoekers wijzen er op dat glyfosaat veel wordt gebruikt in de landbouw, maar ook bij het bestrijden van onkruid op bestratingen. <http://www.ithaka-journal.net/herbizide-im-urin>

Verontrustend is daarbij de opmerking: “Vanwege significante druk door vertegenwoordigers van de producent en de vrees dat het werk van het laboratorium wordt bemoeilijkt, zullen we de complete analytische data van het onderzoek pas in de loop van het jaar publiceren.”

Daarnaast wordt glyfosaat aangetroffen in oppervlaktewater, regen en zelfs zelf in de lucht in landbouwgebieden, zoals werd bevestigd door twee studies van de US Geological Survey. <http://www.gmwatch.org/latest-listing/1-news-items/13549>

6 De advertentie wijst niet op alternatieven, die minder risico opleveren

De advertentie is – getuige de afbeelding en de plaatsing in de grootste kranten van Nederland – gericht op het brede publiek. Bij het plaatsen van een advertentie die pretendeert ‘de feiten’ te vermelden mag aansluiting verwacht worden bij het bepaalde in artikel 73 lid 4 van de Wet Gewasbeschermingsmiddelen en biociden:

“Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de verstrekking van algemene informatie door distributeurs of producenten aan niet-professionele gebruikers over de risico's van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen of biociden voor de gezondheid van mens en dier of voor het milieu. De informatieverplichting omvat ten minste blootstelling, een veilige opslag, een veilig gebruik en veilige verwijdering van restanten volgens de geldende regels, alsmede informatie over alternatieve bestrijdingsmethoden die minder risico opleveren.”

7 De advertentie wekt ten onrechte de indruk dat glyfosaat veilig is voor de menselijke gezondheid en het milieu

Deze claim is eerder succesvol bestreden in rechtbanken in de VS en Frankrijk.

Zie: Attorney General of the State of New York, Consumer Frauds and Protection Bureau, Environmental Protection Bureau. In the matter of Monsanto Company, respondent. Assurance of discontinuance pursuant to executive law § 63(15). New York, NY, Nov. False advertising by Monsanto regarding the safety of Roundup herbicide (glyphosate). 1996.
<http://www.mindfully.org/Pesticide/Monsanto-v-AGNYnov96.htm>

De Franse rechtzaak betrof ook het effect op de bodem, waarbij Monsanto stelde dat er geen bodemeffect zou optreden ("Laat een schone bodem achter").
<http://www.liberation.fr/terre/010118353-le-round-up-juge-non-ecolo> Dit vonnis werd op 6 oktober 2009 bekrachtigd door de Franse Hoge Raad.

Conclusie en verzoek

We verzoeken u uit te spreken dat de bestreden reclame in strijd is met de reclamecode en Monsanto te verplichten tot een rectificatie in een advertentie in zowel de Telegraaf als de Volkskrant en uw besluit ter kennis te brengen aan nationale media.

Kees Beart
Nina Holland, Corporate Europe Observatory
Tjerk Dalhuisen, gifsoja.nl

Relevante artikelen uit de Reclame Code:

2. Reclame dient in overeenstemming te zijn met de wet, de waarheid, de goede smaak en het fatsoen.

5. Reclame behoort naar vorm en inhoud zodanig te zijn dat het vertrouwen in reclame niet wordt geschaad.

7. Reclame mag niet oneerlijk zijn. Reclame is oneerlijk wanneer zij in strijd is met de vereisten van professionele toewijding en het economische gedrag van de gemiddelde consument die zij bereikt of op wie zij gericht is met betrekking tot het product wezenlijk verstoort of kan verstoren. Misleidende reclame en agressieve reclame zijn in ieder geval oneerlijk.

8. Misleidende reclame. 8.1 Bij de beoordeling of reclame misleidend is moet mede worden gelet op al haar kenmerken en omstandigheden, de feitelijke context, de beperkingen van het communicatiemedium en het publiek waarvoor zij is bestemd.

8.2 Misleidend is elke reclame die gepaard gaat met onjuiste informatie of voor de gemiddelde consument onduidelijk of dubbelzinnig is ten aanzien van bijvoorbeeld een of meer van de onder a t/m g genoemde elementen, en de gemiddelde consument ertoe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen:

a het bestaan of de aard van het product;

- b de voornaamste kenmerken van het product, zoals beschikbaarheid, voordelen, risico's, uitvoering, samenstelling, accessoires, klantenservice en klachtenbehandeling, procédé en datum van fabricage of verrichting, levering, geschiktheid voor het gebruik, gebruiksmogelijkheden, hoeveelheid, specificatie, geografische of commerciële oorsprong, van het gebruik te verwachten resultaten, of de resultaten en wezenlijke kenmerken van op het product verrichte tests of controles;
- c de reikwijdte van de verplichtingen van de adverteerder, de motieven voor de reclame en de aard van het verkoopproces, een verklaring of een symbool in verband met directe of indirecte sponsoring of erkenning van de adverteerder of het product;
- d de prijs of de wijze waarop de prijs wordt berekend, of het bestaan van een specifiek prijsvoordeel;
- e de noodzaak van een dienst, onderdeel, vervanging of reparatie;
- f de hoedanigheid, kenmerken en rechten van de adverteerder of zijn tussenpersoon, zoals zijn identiteit, vermogen, kwalificaties, status, erkenning, affiliatie, connecties, industriële, commerciële of intellectuele eigendomsrechten of zijn prijzen, bekroningen en onderscheidingen;
- g de wettelijke rechten van de consument, inclusief het recht op vervanging of terugbetaling, of de risico's die hij eventueel loopt.

8.3 Als misleidend wordt eveneens beschouwd reclame die het volgende behelst en de gemiddelde consument ertoe brengt of kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen:

- a marketing van een product op zodanige wijze dat verwarring wordt geschapen met producten, handelsmerken, handelsnamen en andere onderscheidende kenmerken van een concurrent;
- b niet-nakoming door de adverteerder van een gedragscode waaraan hij zich heeft gebonden, voor zover het gaat om een verplichting die verifieerbaar is en de adverteerder aangeeft dat hij aan de gedragscode gebonden is.
- c een omissie, een verborgen houden, of een op onduidelijke, onbegrijpelijke, dubbelzinnige wijze dan wel te laat verstrekken van essentiële informatie die de gemiddelde consument nodig heeft om een geïnformeerd besluit over een transactie te nemen.

<https://www.reclamecode.nl/nrc/pagina.asp?paginaID=0&deel=2>